

població, un dels aparcaments també fets per Llanera que hi ha al nucli antic i parcel·les ermes, sense futur, a la vall de Bixquert.

Aquesta megalomania també s'ha encorreat al centre comercial Plaza Mayor, que no ha satisfet les expectatives creades. Encara hi ha locals a la venda, i la "gran empresa" que Rus va anunciar que s'hi establiria ha estat un McDonald's. Un esperit de grandesa que es percep en una Ciutat de l'Esport encara en obres, "la millor de la Comunitat Valenciana", tot i que la piscina i la pista d'atletisme no serviran per a fer-hi competicions oficials. Una ostentació que també es palpa al Centre Cultural de Xàtiva (CCX), amb sales petites per a conferències i concerts de culte. Un voler créixer que ha dut l'alcalde a cedir gratuïtament durant 25 anys un col·legi públic vell perquè s'hi instal·le —a falta de cap campus de la UV o de la UPV— la Universitat Catòlica San Vicente Màrtir, o a regalar terrenys a la British School. Un no parar que ha malbaratat l'encant de la vall de Bixquert, el pulmó verd de Xàtiva, ple de cases adossades i de parcel·les ermes, víctimes de la depredació urbanística, primer, i de l'aturada en sec, ara.

Victor Maceda

Socarrats al quadrat

Cantants, escriptors, pintors... La fecunditat cultural de Xàtiva és notable. En canvi, el poder polític municipal viu d'esquena a tot aquest món, no en vol saber res. Alguns en parlen a continuació.

Per si no en tenien prou amb Felip V, que el 1707 botà foc a la ciutat pel fet que els seus veïns havien optat pel bàndol austriacista durant la guerra de Successió —heus ací l'origen del sobrenom *socarrats*—, els xativins contemporanis desafectes a Rus pateixen una socarrada doble. L'actual alcalde, que en cas de guanyar les eleccions del 22 de maig podrà completar dues dècades al poder, menysté de mala manera un món cultural molt i molt prolífic.

Que ho diguen a Raimon, si no. El xativí més universal pateix la marginació de Rus, que no sols no el contracta mai per a fer-hi recitals, sinó que hi té una via de finançament local: la persona que més ha popularitzat Xàtiva va trobar-se obligada a llogar el Gran Teatre amb diners de la seua butxaca, per a poder actuar-hi. Fou el maig passat, i els tres dies que va disposar del recinte les taquilles van penjar el cartell de "localitats exhaurides". "Sempre t'alegra que, malgrat les traves institucionals, hi haja gent del teu poble que t'estime", va afirmar aleshores el fill del carrer Blanc. A diferència de la Universitat de València, que l'any 2009 va lliurar-li la seua medalla, Rus no sols no l'ha homenatjat, sinó que va assegurar que desconeixia que aleshores es complien cinquanta anys d'"Al vent". I, òbviament, no va fer acte de presència a l'acte solemne de la UV, una absència que

Raimon, en unes declaracions recents a EL TEMPS [vegeu núm. 1.391] va considerar eloqüent: "Qualsevol alcalde de qualsevol poble, siguen quines siguen les idees de l'homenatjat, hi hauria anat."

Raimon i molts altres personatges de la cultura fills de la capital de la Costera van signar, mesos abans de les eleccions municipals del 2007, 300 anys després de la batalla d'Almansa, un manifest molt crític amb la gestió de Rus, titulat "Contra la destrucció de Xàtiva i pel dret a la participació ciutadana, a la defensa del nostre entorn i la nostra cultura". Hi deien que Rus semblava "entossudit a voler emular Felip V, construint una Nueva Colonia que esborre per segona i definitiva vegada la nostra identitat". "Els fons públics —asseguraven—, lluny d'invertir-se en la millora real, es malbaraten en una ornamentació de mal gust, en construccions faraòniques i fallides reformes", per comptes d'"adquirir la propietat pública dels nostres monuments". "Poc interessat per l'horta mil·lenària, [Rus] s'interessa, en canvi, per les flors arrencades, perquè li serveixen per a justificar la instal·lació de càmeres de seguretat", reblava la carta, que també atacava "les manifestacions estranyes a la nostra identitat, com un concurs de Miss Espanya [celebrat el 2001] que objectualitzava la dona, o la desmesurada plaça de bous [...], mentre es regateja espai al conservatori".

Toni Cucarella, escriptor i bloguista reconegut, guardonat amb premis com ara el Ciutat de Badalona o l'Andròmina —el 2003, amb *Quina lenta agonía, la dels ametlers perduts* (3i4), inspirat en la decadència de Xàtiva—, fou un dels signants d'aquell manifest incendiari. De jove va comprar a Rus una bateria que ell ja no volia —"no em va rebaixar ni una pesseta, me'n va fer pagar 30.000!", ironitza—, però no tenen cap lligam més. "Ni Xàtiva no podia caure tan baix, ni ell tan amunt", diu. "Es tracta d'una persona que no és intel·ligent, però que actua sense escrúpols i que sap obrir-se espai amb els colzes... Si la dreta d'aquest país fora normal, no hi hauria gent com Rus; fins i tot a l'AIX [el partit independent que

JORDI PLAY/ARXIU

RAFA GIL/ARXIU

PRATS I CAMPS/ARXIU

Raimon: “Qualsevol alcalde hauria anat a l’homenatge que em va fer la UV”

l'alcalde liderava, abans d'aterrar al PP], hi havia persones potables.”

Rus, que abans de l'alcaldia passà per la presidència dels botiguers locals i per la de l'Olimpic de Xàtiva –equip de futbol que ara torna a presidir i que vol convertir “en un Vila-real”–, sobretot és un afeccionat als comentaris irònics, pel seu tarannà obert i loquaç. “És capaç d'insultar els seus companys al plenari, però alhora odia que qualsevol es riga d'ell”, explica Cucarella, que el qualifica de “dictadoret proper al poble”, perquè “parla amb tothom que s'hi acostia”. Tot i que exposa un reguitzell de “despropòsits” de Rus, un dels que més l'enerva és “la destrucció de la vall de Bixquert”, tan atapeïda de xalets que a l'estiu hi viu gairebé més gent que no al nucli urbà.

El pintor, escultor i dissenyador gràfic Artur Heras, director de la prestigiosa Sala Parpalló de València entre el 1980 i el 1995, va residir a Xàtiva fins a tretze anys. Va conèixer Rus el 2000, quan va dissenyar el cartell de la Fira d'aquell any, i li va semblar “una persona simpàtica i populista, extrapolable a qualsevol altre poble del país; respon a l'estil *neo-con* tan en voga”. A Heras, Rus li recorda “Maradona com a entrenador: ni en sap ni és educat. Busca l'èxit sense cap política sòlida al darrere, com va demostrar-

Toni Cucarella: “Ni Xàtiva no podia caure tan baix, ni ell tan amunt”

se en el cas de la censura de fotografies al MuVIM, una manca de respecte absoluta envers el pensament lliure”.

Heras, com tants altres, va estudiar a l'institut Josep Ribera, destinació de desenes de professors depurats pel règim franquista que, a Xàtiva, van obrir una finestra al món a aquells estudiants que vivien terra endins. “Àngel Lacalle, Rafael Pérez Contel, Julio Feo, Saturnino Barbé... Gent expedientada que havien enviat al petit gulag cultural que era aquella Xàtiva aïllada, en contraposició amb el *boom* del turisme que ja vivia Gandia”, un còctel que, malgrat tot, va possibilitar de parir una generació molt lúcida i diversa de creadors.

“Actituds com la de Rus amb Raimon són patètiques, sobretot perquè alhora paguen una morterada de diners per a dur Montserrat Caballé a un camp de futbol”, opina Heras, que percep “un PP que mira d'eliminar, directament, qui no pensa com ells”. Sobre la Xàtiva actual, es plany que “els barris siguen tan anònims com els de tantes altres ciutats, que el nucli antic estiga bastant abandonat i que patisca la manca d'imaginació dels governants... Tot al contrari que la plaça de bous, que ha passat de la modèstia amb què la va dissenyar Demetri Ribes a la desproporció i la caricatura actual que

Artur Heras: “És com Maradona d'entrenador: ni en sap ni és educat”

és ara”. Per acabar, Heras també troba a faltar un “centre cultural que esdevinga referent memorístic del país, com a indret simbòlic que és Xàtiva, i no com passa ara, que tot són exposicions fluïxes i teatres que acullen tot de presentacions falleres, però no concerts de Raimon”.

Més cantants. Manolo Miralles i Feliu Ventura són la demostració fefaent que la fertilitat de músics a Xàtiva ultrapassa els límits generacionals. El primer, referent històric d'Al Tall, i el segon, far de la nova fornada de cantants en català, també s'estimarien més una ciutat sense Rus al capdavant.

Miralles hi va nàixer i hi va residir dels 6 anys als 23. En comparació amb Alzira, on també va viure uns quants anys, recorda que Xàtiva “ja era més impersonal, molt més moderna”. Evoca l'etapa de bateria de Rus i no dubta a qualificar-lo de “molt bo, feia uns solos espectaculars”. També recorda que Rus “mai no va destacar com a antifranquista ni pel fet de tenir interès per la política, sinó que era més aviat fester, era molt d'aquells que diuen ‘això ho pague jo!’, això era molt habitual en ell”. Miralles jutja la gestió de l'alcalde com a “bastant millorable”, i afegeix que “el perd el seu caràcter: parla com si no fora un polític,

Manolo Miralles: “Sempre fou més bon negociant que no estudiant”

com si ho fera a la seua vida privada, i és per això que ataca tot aquell que no pensa com ell, siguen músics o professors”. “Rus em recorda moltíssim el meu *iaio* Gregorio Molina, que era un dels rics del poble i que va presidir el sindicat vertical, representava el poder i semblava que tot Xàtiva era seu”, diu Miralles, que també recupera de la memòria “un concert de Raimon a l’Alcúdia de Carlet, en plena transició, a què va acudir Rus i en què les cantava totes! Pateix la contaminació política, perquè ell és valencianoparlant i s’expressa més còmodament en valencià... I potser també afecta que no siga molt lletrat, perquè sempre fou més bon negociant que no estudiant”.

Feliu Ventura resumeix l’acció de govern de Rus en dues paraules, “personalisme i personalització”. “No delega absolutament res i ningú del seu equip no gosa alçar la veu”, motiu pel qual “els únics actes culturals de qualitat que hi ha són gràcies a iniciatives privades, a la diplomàcia d’alguns tècnics o a una badada. És una manera com qualsevol altra de deixar sense senyal els xativins. El criteri és delegar els grans actes a promotors que tan sols s’interessen per aquells que els aporten més beneficis en forma de comissions, independentment de la qualitat”. Ventura se sorprèn que

Feliu Ventura: “S’ha perdut la cultura de la participació”

l’ajuntament “programe esdeveniments que més aviat són un reclam per al turisme de platja”, i lamenta que “al nucli urbà ja no quede cap cinema”, com també “les penúries econòmiques que travessen les bandes de música locals i el bandeament absolut dels artistes que hi són nascuts”.

I hi aporta possibles solucions, Feliu Ventura: “Caldria animar la creació de colles de festers i que proposaren una part de la programació de la Fira d’Agost; les associacions i els comerciants del nucli antic haurien de tindre una plaça permanent durant la setmana gran de la ciutat; i també pense que la ciutat de Raimon hauria de recuperar un festival de cançó internacional que cada any envaís Xàtiva amb tot d’esdeveniments.” Ventura no és gens optimista, però, perquè “s’ha perdut la cultura de la participació”, un dèficit de què també acusa “els representants de l’oposició”.

Periodisme i escriptura. Això conreen, ahora, Xavier Aliaga i Josep Lluís Fitó. El primer, premi Andròmina del 2008 amb *Els neons de Sodoma* i col·laborador habitual dels diaris *El País*, *El Punt* i *Levante*, contradiu el discurs general i apunta que “Rus no és ni de bon tros un inconscient: és llest i sap que

Xavier Aliaga: “Rus només escandalitza qui no el vota”

allò que diu té èxit”. Nega que el cas de Xàtiva siga peculiar, i de fet hi troba “totes les pautes que d’una manera o d’una altra articulen la dreta valenciana, ço és, la política d’aparador, l’anticatalanisme, la negació de la cultura...”, una barreja a què l’alcalde “afegeix el seu caràcter extravertit, que encaixa de ple amb les classes populars”. “Ací hi ha un substrat sociològic franquista –continua Aliaga– amb què Rus connecta molt bé: ha atret el teixit comercial, que ha dinamitzat amb certàmens sectorials, i ha recuperat l’ostentació de la festa”. En arribar a l’alcaldia, Rus va rescatar el Sopar de Gala de la Fira i va rebatejar la Festera Major com a Reina de la Fira, el tractament que tenia a l’època franquista.

Aliaga destaca el poder que Rus ha aconseguit d’ençà que governa la Diputació, un “clientelisme” que no ha de confondre’s amb el “caciquisme”, perquè “no és com Carlos Fabra [l’homòleg seu a Castelló]”. “Ha afermat el seu poder tradicional a la Costera, ha fet colla amb gent d’unes altres comarques i ha imposat un estil propi: qui es presenta dues vegades i no guanya, no pot intentar-ho una tercera volta”, raona. “Rus no caurà ni que caiga Camps”, creu. De la loquacitat de l’alcalde, Aliaga afirma que “escandalitza qui no el vota, només”, i

EL TEMPS

Josep Lluís Fitó:
 “Als companys de partit, els considera uns peons”

recorda que “a Xàtiva és molt viu encara el respecte a l'autoritat”. Una autoritat que Rus s'ha guanyat, ni que siga “gràcies a la impossibilitat de debatre-hi als plenaries”. “Té un discurs caòtic –conclou Aliaga–; li demanen per la contribució urbana i critica Zapatero i el PSPV.”

Josep Lluís Fitó ha estat la veu de la pilota valenciana a Canal 9 fins que recentment –amb motiu de l'estrena de l'obra teatral *Corruptia, una regió de l'est*, escrita per ell i que satiritza el cas Gürtel– ha estat represaliat per la direcció de l'ens. Veu un Rus “pragmàtic, sense més ideari que allò que convé a la seua persona”, fins al punt que “menysté els companys de partit al municipi, els considera uns peons”. Sobre el tracte a l'oposició local, Fitó destaca que “a les dues últimes legislatures hagen desaparegut de la comissió de govern, allà on es debaten els assumptes més importants que tenen a veure amb la ciutat i on es programa l'ordre del dia”. La despesa en “colps d'efecte” tampoc no li agrada gens: no entén que “haja abocat 12 milions a la plaça de bous –i encara no l'han conclosa– per a obrir-la tres voltes l'any”. La Ciutat de l'Esport, que inaugurarà abans dels comicis, és una altra “obra faraònica” que després implica “la pujada considerable de l'IBI, de l'im-

EL TEMPS

Elies Barberà:
 “Al PP ningú li diu quan fa malament les coses”

post de circulació i de la matrícula del conservatori”. De l'àmbit cultural, Fitó en destaca “el museu de l'Almodí, on hi ha el quadre de Felip V i que té un bon director”, el contrapunt a un Gran Teatre de programació “escassa i erràtica”. Com li va passar ara fa uns quants anys a l'humorista Xavi Castillo –vetat per haver imitat el papa–, Fitó coneix la censura de Rus: no permet que *Corruptia* es represente a Xàtiva.

Un dels seus actors és Elies Barberà, xativí que ahora és poeta d'èxit: amb *Aixàtiva, Aixàtiva* (2008) va guanyar el premi Ibn Hazm de la ciutat, i amb *Allà on les grues nien* (2009), l'Ausiàs March de Gandia, per a posar dos exemples. Va emigrar a Barcelona jove, i allà ha treballat al Teatre Nacional de Catalunya. Veu un Rus “totalitari i insultant, sense projecte i insensible als drets identitaris dels valencians”, un “fatxada amb una capacitat de lideratge innegable”. Les majories absolutes –diu Barberà– han fet surar “el seu tarannà molt primari, capaç d'insultar els seus propis votants”, al mateix temps que “ningú del seu partit no se sent legitimat per a dir-li quan fa malament les coses”.

Finalment, a Vicent Álvarez –advocat laboralista i membre del Consell Valencià de Cultura (CVC), coetani de Raimon,

EL TEMPS

Vicent Álvarez:
 “Rus no és res més que un mercader, un cacic”

amb qui va estudiar i va fer el servei–, li desagraden aspectes com “l'abandonament del convent de Santa Clara”, pel qual Rus va adreçar-se literalment així al CVC: “Aquest ajuntament desitja comptar amb la valuosa i superior valoració del CVC, tot sol·licitant-li un informe jurídic i tècnic sobre la situació jurídica plantejada, les accions aconsellables a fi d'evitar una distracció irreparable [...] i per a barrar el pas a situacions irreversibles.” Álvarez fou el ponent de l'informe i encara se'n fa creus, perquè “Rus va fer tot just el contrari, va vendre el convent a una empresa hotelera, i la Generalitat, és clar, tampoc no va fer res per a evitar-ho”. “Rus –sentència Álvarez– no és sinó un mercader: tant fa negocis amb les lletres de canvi (va confessar-m'ho en un dinar) com fa negoci amb la política i juga a beneficiar els seus amics. És un cas més de caciquisme.”

Alguns comportaments sí que recorden Fabra. Rus diu que “si Camps va a la banqueta, no passa res”. “Jo ja sé de què va la cosa: imputar és anar allà a dir allò que cregues convenient, o no declarar, però et penses que acabaràs a la presó.” És la seua peculiar manera de tranquil·litzar el *presi*. El *jefe*, com ell li diu.

Víctor Maceda